

BUDÚCNOSŤ MIGRAČNEJ A AZYLOVEJ POLITIKY EÚ

Azylový systém EÚ:
Úlohy sú jasné, hľadá sa konsenzus 1

Nemecká europoslankyňa za Zelených:
Ste si istí, že nemôžete prijať viac
utečencov? 3

Efektívna solidarita?
Jeden návrh by tu už bol 4

Številová:
Na problém migrácie nám chýba
odborný úrad typu IFP 5

Veľvyslanec Slobodník:
V Afrike nám ide o vytvorenie
"pólou rastu" 6

Autor špeciálu:
Zuzana Gabrižová

zdroj AdobeStock

AZYLOVÝ SYSTÉM EÚ: ÚLOHY SÚ JASNÉ, HĽADÁ SA KONSENZUS

Slovensko chce do decembra prediskutovať alternatívny návrh reformy európskeho azylového systému. Na domácej pôde zápasí s problémom integrácie utečencov a mentalitou „tranzitnej krajiny“.

Nemecká europoslankyňa, zástupca európskej komisie, slovenský diplomat, úradníčka, ktorá pozná problémy integrácie na Slovensku v praxi z pohľadu štátu a expertka na azylové právo z mimovládneho sektora debatovali o tom, čo má riešiť budúca migračná a azylová politika EÚ.

BUDAPEŠŤ 2015: HROZILO TO ESKALÁCIOU

„Bola som v Budapešti v deň, kedy sa Merkelová rozhodla otvoriť nemecké hranice,“ spomína nemecká europoslankyňa, spolupredsedníčka frakcie Zelení/Európska slobodná aliancia Rebecca Harms.

Na tamojšej železničnej stanici Keleti, ktorá sa stala provizórnym utečeneckým táborom, bivakovalo začiatkom septembra okolo dve tisíc utečencov.

Harms vie, že Merkelovú za toto rozhodnutie mnohí kritizujú, sama to ale vidí inak. „Situácia v meste bola otrasná, hoci dobrovoľníci a mimovládne organizácie robili obrovský kus práce.“

„Ja aj predstavitelia mesta Budapešť sme sa obávali skutočnej eskalácie medzi utečencami a miestnymi. V meste bolo veľa chuligánov, pretože sa konal futbalový zápas.

Uľavilo sa mi, že kancelárka urobila toto rozhodnutie,“ hovoria jej politická súperka.

„Aj pre nás v Nemecku to vytvorilo problémy, dodáva europoslankyňa,“ mohla by som o tom veľa rozprávať.

Skôr však chce hovoriť o medzinárodnej perspektíve. Z tej sa podľa nej javí, že Európa v pomoci utečencom, najmä tým 60 miliónom mimo jej hraníc nie je ambicióznou adekvátne svojim možnostiam. „Aj voči tým máme zodpovednosť, lebo väčšina z nich sa k EÚ ani nepriblíži.“

Vníma podľa vlastných slov aj obavy Európanov o bezpečnosť. „Je škandál, že nemáme pod kontrolou vlastné vonkajšie hranice.“ Ako ale dodáva, v demokratickej spoločnosti nie je možné zaručiť 100 % bezpečnosť. „Istá miera neistoty tu vždy bude.“

KOMISIA SA TEŠÍ NA SLOVENSKE NÁVRHY

Európska komisia už prišla s návrhmi novej azylovej a migračnej politiky. V tejto otázke majú ale najväčšiu zodpovednosť členské krajiny, hovorí vedúci Zastúpenia Európskej komisie na Slovensku Dušan Chrenek.

Zároveň súhlasí, že sme v EÚ problém z dlhodobou zanedbávali.

„Je to komplexný problém, nemôžeme to zjednodušiť na jednu oblasť, pričom

(pokračovanie na ďalšej strane)

Partner:

 HEINRICH BÖLL STIFTUNG

zdroj EurActiv.sk, Štefan Bako

európsky systém migračnej a azylovej politiky je len jedna z nich, zároveň ale najdiskutovanejšia lebo obsahuje aj premiestňovanie a presídľovanie utečencov.“

Všetky návrhy boli podľa Chreneka na Slovensku degradované na „kvóty“, diskusia bola zjednodušená, kedy sa stotožňovali utečenci s ekonomickými migrantami, dokonca teroristami.

„EK má veľké očakávania od Slovenského predsedníctva (v Rade EÚ), aby prišla s kompromisným návrhom. Ak sa máme vrátiť k Schengenu, musíme mať funkčný systém migračnej a azylovej politiky. Nevyrieši síce migráciu, lebo tá tu bude, ale potrebujeme systém, ktorý nám to pomôže zvládnuť.“

VÝHLADOVO: SYSTÉM PREMIESTNENÍ

Velvyslanec so špeciálnym poverením pre migráciu, Igor Slobodník (MZVaEZ SR) hovorí, že dlhodobým cieľom je situácia, v ktorej cez politiku presídľovania (z tretích krajín) EÚ organizovaným spôsobom cez legálne cesty migrácie prijíma isté počty ľudí, ktoré zodpovedajú „absorpčnej kapacite ekonomických a sociálnych systémov“.

Organizácia OECD podľa neho pracuje s odhadom 200 tisíc ročne ako počet, ktorý by mala EÚ celkom prirodzene a bez problémov absorbovať a zapojiť ich do hospodárskych systémov členských štátov.

Zároveň si EÚ musí ponechať kapacitu prijať ľudí, ktorí s najväčšou pravdepodobnosťou nebudú hospodárskymi aktívnymi, ľudia, ktorí utekajú pred vojnovými konfliktami alebo pred „nezvratnými zmenami, osobitne klímy“.

Operatívne problémy: Turecko, Grécko a Taliansko

Krátkodobé ciele sú „udržať pri živote dohodu s Tureckom“, dobudovať skutočne robustný azylový systém v Grécku, rozbehnúť relokácie z Grécka, aby sa tam uvoľňovala kapacita.

Krízová situácia je aj v Taliansku, kde k začiatku novembra 2016 registrujú 160 tisíc ľudí, ktoré prešli cez Stredozemné more, čo bude do konca roka pravdepodobne najvyšší po-

POZADIE: Diskusiu „Ľudia v pohybe: Budúcnosť migračnej a azylovej politiky EÚ“ pripravil portál EurActiv.sk spolu s Heinrich Böll Stiftung, zastúpením v Prahe a o.z. EuroPolicy

čet za poslednú dekádu. „Čo je tragickejšie, sú počty ľudí, ktorí sa na územie EÚ nikdy nedostanú, v tomto je to už 4200 obetí.“

„Na Stredozemnej trase sa nejaké Turecko neponúka“, opisuje zložitost' problému Slobodník. EÚ spúšťa pilotný projekt dohôd s 5 krajinami v Afrike, dlhodobo ich môže byť okolo 20.

ZMIEŠANÝ MODEL

Pokiaľ ide o budúci azylový systém, úlohou pre EÚ zostáva najst' „zmiešaný model“, v ktorom bude uznaných množstvo iných „výkonov“, nie len prijímanie utečencov, ktoré môžu členské krajiny realizovať „omnoho efektívnejšie“, hovorí velvyslanec.

Malo by ísť o vopred a dlhodobo definované a fixované formy.

„Začínáme v týchto dňoch a hodinách hovoriť s partnermi. Chceme návrh predniesť na Európskej rade v decembri a ponúknuť ako východisko z patovej situácie.“

Podľa Slobodníka je únia rozpoltená, „nie je to menšina proti väčšine a nie je sú to len krajiny V4 či nové členské krajiny, ktoré majú so súčasným návrhom problém“.

ŠTÁTNY PROGRAM INTEGRÁCIE AŽ O ROK

Slovensko dnes vo svojich zariadeniach registruje 24 žiadateľov o azyl, z toho 13 je z Ukrajiny. Slovensko dobrovoľne presídliło 149 irackých kresťanov z Kurdistanu, ktorým priznalo azyl z humanitných dôvodov, hovorí Petra Achbergerová, riaditeľka odboru migrácie a integrácie Migračný úrad (pod gesciou ministerstva vnútra).

Z tejto skupiny momentálne ostáva na Slovensku 86 ľudí. „Ostatní sa vrátili naspäť do Iraku a ako dôvod uvádzali 'homesickness'", hovorí Achbergerová.

Slovensko podľa nej síce odmietlo kvóty ale zaviazalo sa na dobrovoľnej báze prijať 40 ľudí z Grécka 60 z Talianska. Budú to najprv slobodné matky s deťmi ako zraniteľné skupiny, niekoľko z nich je už na Slovensku.

„Pre mňa je najväčšou výzvou je integrácia týchto osôb. Nemáme štátom garantovaný integračný program. Termín prijatia programu sa posúva o jeden rok do decembra budúceho roku a rovno poviem, že neviem, čo budeme robiť dotedy,“ konštatuje Achbergerová.

Štát dostáva príspevok na každú relokovanú osobu, ten ale pokrýva len určité časové obdobie. Štát azylom platí zdravotné poistenie, jednorazový príspevok a sociálne minimum, z ktorého ale nie je možné vyžiť. Keďže spravidla nevedia preukázať odpracované roky, nemajú nárok na dôchodok.

Integrácia kvôli ľahším podmienkam prebieha najmä vo veľkých mestách, Bratislava, Žilina a Košice. Problémom sú aj vysoké komerčné nájomy.

S tým, že integrácia je veľká výzva, súhlasí aj Zuzana Številová z Ligy za ľudské práva.

„Klamali by sme, ak by sme chceli povedať, že štát nerobí nič, ale je to málo,“ tvrdí. Systém azylom podľa nej bráni vystúpiť z kruhu chudoby.

„Jedným z dôvodov, prečo sa štátny integračný program odkladá o rok, je že nevieme nájsť inštitúciu, ktorá by vyplácala integračnú dávku, teda dočasné vyrovnávacie opatrenie, ktoré pomáha sa etablovať.“

V súčasnosti je distribuovaná mimovládkami, čo predstavuje administratívnu bariéru, podľa nás by to mali byť systémové štátne inštitúcie, napríklad úrady práce.“

AZYLOVÝ SYSTÉM MUSÍ BYŤ „PROKLIENTSKÝ“

Jednotný európsky azylový systém nemôže fungovať v situácii nedôvery, ktorú v EÚ momentálne máme, hovorí Številová.

„Má byť dostupný a mal by ich motivovať, aby ho využívali. „Ak ho dnes čiastočne alebo úplne obchádzajú alebo nevyužívajú, tak máme problém,“ vysvetľuje.

Prirovnáva to k daňovým systémom. „Je v moci štátu zdaníť ľudí na 80 %, tým sa ale štát vystavuje riziku, že ľudia dane platiť nebudú. Snažíme sa o kompromis tak aby systém fungoval.“

V tomto prekáža aj tzv. koncept tranzitnej krajiny. „Ak naozaj chceme vybudovať jednotný azylový systém, v ňom nemá tranzitná krajina miesto.“

Zároveň ale hovorí, že je nezodpovedné, ak sú obavy krajín ako Slovensko z integrácie utečencov zľahčované. „Skúsenosť tejto časti sveta je veľmi iná aj keď sa nedá povedať, že je nulová. Druhotné pohyby sú realitou a podľa môjho názoru budú realitou dlhodobo.“ ■

NEMECKÁ EUROPOSLANKYŇA ZA ZELENÝCH: STE SI ISTÍ, ŽE NEMÔŽETE PRIJAŤ VIAC UTEČENCOV?

Ak sa v únii nenájde dohoda o relokáciách, mohla by začať hlbšia spolupráca na úrovni užšej skupiny členských štátov, hovorí rozhovore pre EurActiv.sk šéfka frakcie Zelených v Európskom parlamente Rebecca Harms.

Myslíte si, že migračná „kríza“ bude pre EÚ tou rozhodujúcou skúškou?

Spôsob, akým sa vedie diskusia v niektorých členských štátoch východnej a strednej Európy, živí nacionalizmus. Pre jednotu v Európe je práve toto najväčšie riziko. EÚ vznikla ako liek proti nacionalizmu. To ale neznamená, že mám problém s vlastenectvom. Často pracujem na Ukrajine, viem že je dôležité, postaviť sa za svoju krajinu. Keď sa však stanete členom EÚ, máte ten luxus byť „slovenským Európanom“ alebo „nemeckým Európanom“. Spoločne dosiahnuté úspechy nám priniesli možnosti, ktoré by sme sami nikdy nedosiahli. Keď hovoríme o stabilite EÚ na utečeneckej kríze ma najviac znepokojuje, ako veľmi nás niektorí národní lídri ťahajú späť do národnej mentality.

Ak hovoríme o hľadaní spoločného postoja, nie sú to len krajiny V4, ktoré odmietajú napríklad relokáciu utečencov ...

Nie, nezabúdajme na Francúzsko! Francúzsko je jedna z najväčších krajín, ktorej predstavitelia hovoria: „Nie, neprijmeme nikoho“...

Ak nedokážeme v krátkom čase tento odpor reálne prekonať, aký by mal byť ďalší postup?

Ak nebudú súhlasiť všetky členské štáty, môžeme začať aspoň na úrovni skupiny členských štátov. Išlo by o špecifickú, hlbšiu spoluprácu naprieč touto skupinou. Uprednostnila by som ale kompromis, ktorý by zahŕňal všetky členské štáty. Pokiaľ ide o ten malý počet utečencov, ktorý by na základe relokačnej schémy na Slovensko prišiel, stále sa musím čudovať, v čom je problém. Moja otázka zakaždým znie: Naozaj ste na Slovensku presvedčení, že nedokážete prijať utečencov z Aleppa, či Iraku, ktorí pomoc skutočne potrebujú? Nemôžem tomu uveriť.

Áno, Slovensko a ďalšie krajiny má svoje ekonomické problémy a nedokážu zabezpečiť pre svojich občanov taký sociálny systém, aký existuje napríklad v Nemecku, či vo Švédsku. Na druhej strane, ak porovnáte tunajšiu situáciu s Aleppom, nie je o čom. Všetky naše krajiny majú predsa skúsenosť s ľuďmi v núdzi, ktorí hľadajú azyl a ochranu. Nemali by sme zabúdať na ľudskosť a ľudské práva.

Čo očakávate od ohláseného návrhu „flexibilnej alebo efektívnej solidarity“, s ktorým

chce prísť slovenské predsedníctvo v Rade EÚ? Veríte, že to bude prelom?

Dúfam, že slovenské predsedníctvo so zodpovednosťou, ktorú na týchto šesť mesiacov prijalo, pomôže nájsť riešenie. Skutočným problémom v pozadí je, že členské štáty strednej aj severnej Európy sa dlhodobo pokúšali tejto globálnej výzve uniknúť. Spoliehali sa na južné krajiny ako Taliansko, Grécko a Španielsko v určitom čase, na to, že utečenci ostanú na periférii. Keď sa utečenci prišli do Budapešti aj v Berlíne, vo Viedni a v Štokholme nás to zrazu konfrontovalo s našimi chybami.

vosť okamihu a zachránila Maďarsko pred obrovskou humanitárnou krízou, pretože tamojšia situácia eskalovala. Merkelová uchránila Maďarsko pred veľkými chybami.

V tomto zmysle Nemecko zareagovalo veľmi dobre, stovky tisíc dobrovoľníkov utečencom pomáhali, spoločne so štátom, ktorý postavil inštitúcie a infraštruktúru. Samozrejme aj v Nemecku máme zásadnú diskusiu o tom, aký počet ľudí pride a ako ich integrujeme.

Nezabúdajme ale, že len malý počet z 60 miliónov utečencov, registrovaných OSN,

POZADIE: Rebecca Harms je nemecká politička za stranu Bündnis 90/Die Grünen. Od roku 2004 je členkou Európskeho parlamentu a od roku 2010 spolupredsedá frakcii Zelení /ESA v EP.

Na Slovensku zúčastnila podujatia „Ľudia v pohybe: Budúcnosť migračnej a azylovej politiky EÚ“, ktoré pripravil portál EurActiv.sk spolu s Heinrich-Böll-Stiftung, zastúpením v Prahe a o.z. EuroPolicy.

- Čítajte: [Azylový systém v EÚ: Úlohy sú jasné, hľadá sa konsenzus](#)

Teší vás, ako sa vaša krajina zachovala, keď si uvedomilo vážnosť situácie?

Ani Merkelová do toho momentu v septembri 2015 neurobila v otázke utečeneckej a migračnej stratégie dost. Medzičasom priznala, že bola vážna chyba vyčkávať, dúfajúc, že problém zmizne. No v tom momente – hoci pokiaľ ide o spoluprácu nebolo to perfektné – pochopila nalieha-

príde do Európy. Mali by sme tiež venovať pozornosť ochrane a vyhliadkam pre utečencov mimo EÚ. Je to rovnako naliehavá potreba ako prijímanie utečencov u nás. Potrebujeme takisto vyriešiť problém našich vonkajších hraníc. Som presvedčená, že toto je zároveň otázka identity EÚ: Kde vlastne končí a kde sa začína?

Merkelová stála aj za migračnou dohodou s Tureckom. Ako hodnotíte jej efektívnosť a ale aj jej význam v širšom kontexte vzťahov Turecka a EÚ?

Nedávno som sa vrátila z Grécka. Práve pre nich sa Merkelová snažila nájsť riešenie. Všetci vrátane nej si uvedomili, že členské štáty Únie nie sú pripravené každý mesiac prijímať desiatky tisíc utečencov. Dohoda s Tureckom má niektoré problémové časti, s ktorými nesúhlasím, ale je dôsledkom odmietania utečencov zo strany členských krajín. Nedá sa tvrdiť, že nás s touto dohodou Erdogan vydiera. Je to Európa, ktorá svojou neochotou prijímať viac utečencov a neochotou k presídľovaniu utečencov

(pokračovanie na ďalšej strane)

z Turecka do EÚ, dala Erdoganovi moc. Merkelová veľmi úprimne povedala, že ak nedokážeme týmto ľuďom pomôcť tu, musíme im pomôcť v Turecku.

Diskusia sa prevažne zameriava na rozlišovanie medzi utečencami a ekonomickými migrantmi. Kde v tejto kategorizácii sú klimatickí utečenci?

Sú to ľudia, ktorí sa už napríklad nemôžu užiť pestovaním, ich živobytie znemožňujú suchá a záplavy. V iných častiach sveta sú dôsledky globálneho otepľovania omnoho viditeľnejšie ako u nás. Musíme tomu čeliť. Úplne chápem, že ak ľudia stratia základné podmienky na život, majú dôvod ujsť. Je kriticky dôležité, aby sme v boji proti zmene klímy a globálnemu otepľovaniu boli ambiciózní. Potrebujeme strednodobú a dlhodobú stratégiu. Pomôcť ľuďom v Afrike teraz s dobrým plánom ako sú napríklad SDG (Ciele udržateľného rozvoja OSN), hoci môže znieť ambiciózne, je to naša najlepšia šanca, aby sme tých to ľudí ušetrili od toho, že budú musieť ujsť a hľadať útočisko inde. Stojí nás to iste menej ako organizovať in-

fraštruktúru a integráciu týchto unikajúcich ľudí u nás.

Aké máte očakávania od klimatickej konferencie COP 22 v Marrakeši?

Paríž bol veľký úspech pre OSN aj pre občanov na celom svete. Po prvýkrát sa dohodli na tom, že to, čo sa robilo doteraz nestačí. Hovorilo sa o definitívnej potrebe dekarbonizácie. Teraz je čas na konkrétnu implementáciu týchto cieľov. Zdá sa mi ale, že Európania, ktorí boli predtým ťahúňom tohto medzinárodného procesu zaostávajú a to nie je pre Európu dobré.

Ako hodnotíte doterajšie výsledky slovenského predsedníctva v oblasti životného prostredia?

Môžu byť radi, že sme zvládli zrýchlenú ratifikáciu Parížskej dohody, ale nie som presvedčená, že to je len výsledok slovenského predsedníctva. Bolo to však dôležité, pretože v opačnom prípade by sme ako Európania nemohli sedieť v Marrakeši za rovnakým stolom s tými, čo rozhodujú o implementácii. Dúfam, že slovenské

predsedníctvo aj EÚ sa zasadia za ambicióznou implementáciu, pretože klimatická stratégia neochraňuje len klímu ale ako možno vidieť napríklad v Nemecku, tieto stratégie prinášajú pracovné miesta, generujú inováciu a udržateľný hospodársky rozvoj pre mnohých ľudí.

Čo si myslíte o tom, že bývalá eurokomisárka pre klímu Connie Hedegaard prijala pozíciu v koncerne Volkswagen, ktorý zápasí s emisným škandálom?

Veľmi som jej fandila ako komisárke pre klímu. Po tom, čo nahradila Stavrosu Dimasa od prvého okamihu naozaj tlačila klimatické otázky do centra európskych diskusií. Mala to správne know-how, hoci jej problémom bolo, že Barroso (vtedy predseda Európskej komisie) nebol veľkým fanúšikom ani podporovateľom klimatických stratégií.

Dúfam, že využije svoju pozíciu v poradnom výbore, kde bude pôsobiť ako jedna z expertov s expertízou v oblasti ochrany klímy, na to, aby Volkswagen posunula k udržateľnejším a z hľadiska klímy prijateľnejším krokom. VW potrebuje ľudí ako je Connie Hedegaard. ■

EFEKTÍVNA SOLIDARITA? JEDEN NÁVRH BY TU UŽ BOL

Akademici ponúkajú Vyšehradkej štvorke hotový alternatívny plán azylovej a migračnej politiky EÚ.

V niečom dáva za pravdu Európskej komisii, inde zohľadňuje argumenty strednej Európy. Základom reformy majú byť jednotné práva a povinnosti pre azylantov naprieč EÚ a finančná podpora pre najviac zaťažené krajiny.

Podrobne to rozpracováva policy paper „Ako by mala vyzeráť nová architektúra azylovej a migračnej politiky EÚ?“ Jeho autormi sú Zuzana Številová (Liga za ľudské práva – LLP, Slovensko) a Martin Rozumek (Organi-

zace pro pomoc uprchlíkům – OPU, ČR).

MINIMÁLNE ALEBO SPOLOČNÉ ŠTANDARDY?

... je otázka, ktorá robí v azylovej politike veľký rozdiel.

Doteraz máme v EÚ situáciu, kedy sa cez niekoľko smerníc (prijímacia, kvalifikačná a procedurálna) zaviedli do národných právnych úprav minimálne štandardy. Tie by mali na základe júlového návrhu Európskej komisie aj policy paper OPU/LLP nahradiť nariadenia so spoločnými štandardmi, ktoré platia v celej EÚ priamo.

V ľudskej reči to znamená, že by mala zmiznúť situácia, kedy niektoré štáty ponúkali azylantom viac ako minimálne štandardy.

„Je veľký rozdiel, či napríklad Sýrčania na Slovensku dostávajú štandardne dočasnú ochranu a napríklad v Nemecku štandardne azyl. To samozrejme ovplyvňuje ich preferencie,“ vysvetľuje Zuzana Številová.

Podľa návrhu akademikov, ktorý v tomto korešponduje s predstavou Komisie, by za vybavovanie azylových žiadostí zodpovedala Azylová agentúra EÚ, resp. jej národnostné zmiešané tímy, nie jednotlivé štáty.

„Na to ale musia národné štáty naozaj spoločný azylový systém chcieť so všetkými jeho dôsledkami. Rozdielne chápanie spoločného systému je podľa mňa jednou z príčin súčasných problémov,“ dodáva Številová.

Azylové konanie by sa dialo primárne v krajinách s výraznými počtami nových prichádzajúcich utečencov, teda v Grécku, Taliansku, na Malte, v Maďarsku, Bulharsku atď. Žiadatelia by boli počas spracovávania žiadosti museli zostať v týchto krajinách.

ZOHLADNIŤ SEKUNDÁRNE POHYBY

K predstave EK o reforme tzv. dublinského nariadenia (Dublin III) podľa predstáv Komisie je alternatívny návrh OPU/LLP kritický. Nepočíta s povinnými relokáciami (kvótami) pri preťažení jednej krajiny a navrhuje iné riešenia.

zdroj TASR

(pokračovanie na ďalšej strane)

Súčasný systém, v ktorom má až na výnimky, zodpovednosť za azylanta iba krajina, na územie ktorej vstúpi utečenec ako prvej, sa masívne porušuje ako nimi tak aj štátmi.

Reforma, ktorú EÚ navrhuje, obsahuje z pohľadu riaditeľky Ligy za ľudské práva samé donucovacie opatrenia. „To však nefungovalo doteraz a myslím si, že nebude ani v budúcnosti,“ myslí si.

Preto navrhuje zobrať do úvahy isté legitímne záujmy utečencov ako sú osobné väzby, lepšie vyhliadky na zamestnanie a podobne.

Številová ponúka aj príklad, čiastočne z praxe na Slovensku. „Je preda absurdné, že lekár, ktorého napriek vzdelaniu odmietajú zamestnať na Slovensku nemôže žiadať o zamestnanie v Hainburgu len preto, že azyl dostal na Slovensku.“

JEDNOTNÉ POVOLENIE NA POBYT

Treba podľa nej pracovať s motiváciou. Ak trváme na tom, že dublinský systém má zostať v platnosti, musia existovať veci, ktoré to podporia.

Riešenie vidia v Jednotnom povolení na pohyb pre všetkých uznaných azylantov a držiteľov doplnkovej ochrany. To by im umožnilo zvoliť si krajinu, kde chcú legálne žiť a pracovať.

Aj pri takomto modeli bude väčšina smerovať do ekonomicky silnejších krajín. Rozdiel je, že s povolením na pobyt to bude legálne a zároveň to môže viac motivovať azylantov a ľudí pod ochranou zostať aj v iných krajinách.

V prospech najviac zatažených krajín potom nastupuje spomínaný finančný kompenzačný mechanizmus, do ktorého by povinne prespievali všetky krajiny.

ZMENIŤ LOGIKU PRÍCHODOV

Prevláda názor, že z dlhodobého hľadiska zmeniť charakter príchodov utečencov do Európy vytvorením legálnych možností presídľovania.

Aj EK ide týmto smerom cez návrh spoločného presídľovacieho rámca. „Bez toho, aby EÚ začala každoročne presúvať významné počty utečencov, ktorí sú v nebez-

pečenstve aj v krajine prvého azylu, sa jej nepodarí zmeniť dynamiku príchodu.

„Systém, akokoľvek ho do budúcnosti nastavíme, funguje na zásade – príď kto môžeš-, čo znamená, že vo výsledku prídu len tí najsilnejší, ktorí si to vedia zaplatiť a prekonať útrapy nelegálnej cesty,“ vysvetľuje problém Številová.

Okrem presídlení je tiež možné využívať študijné štipendia či pracovné víza.

„Tento návrh by mal vziať z krajín V4 spoločne – tieto krajiny nebudú zatažené z dôvodu jednotného povolenia k pobytu, skôr finančne v rámci kompenzačného mechanizmu. a budú sa prvýkrát v histórii prezentovať ako nositelia reálneho riešenia spoločného problému,“ píše sa v policy paper. ■

POZADIE: Návrh vznikol ako reakcia na výzvu (call for papers) v rámci projektu „Azylová politika a migračná politika EÚ do roka a do dňa, ktorá realizovala Asociácie pro mezinárodní otázky a Nadácia Heinricha Bölla v ČR.“

ŠTEVULOVÁ: NA PROBLÉM MIGRÁCIE NÁM CHÝBA ODBORNÝ ÚRAD TYPU IFF

My dnes vlastne ani nevieme, kde sa slovenská azylová a migračná politika momentálne reálne tvorí, hovorí riaditeľka mimovládnej organizácie Liga za ľudské práva Zuzana Številová.

Čo môže Slovensko a iné krajiny, ktoré samé seba vidia ako „tranzitné“ a pre utečencov neatraktívne urobiť, aby pre účely spoločného azylového systému EÚ takými prestali byť?

V prvom rade treba úprimnosť a politickú vôľu. Politickí lídri majú v prvom rade zodpovednosť vysvetľovať ľuďom podstatu azylového systému v Európe a dôsledky medzinárodnej ochrany utečencov. My sme do tohto systému vstúpili vedome, podpísali sme zmluvy a zaviazali sme sa ho budovať, so všetkými dôsledkami a prijímame na to nemalé finančné prostriedky. Ak trváme na tom, že sme tranzitná krajina a nechceme prijímať utečencov, musíme otvorene povedať, že táto naša politika je v rozpore s celouinými cieľmi a v rozpore s jednotným systémom, ktorý máme budovať. Potom nám ale asi neostane iná cesta, ako z toho vystúpiť, znovu so všetkými dôsledkami, ktoré by to malo na našu možnosť voľného pohybu a práce v rámci EÚ. Nemôžeme mať oboje.

Potom je to samozrejme vybudovanie riadnej infraštruktúry, aby utečenci mali možnosť sa integrovať – prístup k riadnym certifikovaným kurzom slovenského jazyka,

zdroj EurActiv.sk, Štefan Bako

POZADIE: Zuzana Številová je právnička so zameraním na humanitárne, medzinárodné a azylové právo. Vedie občianske združenie Liga za ľudské práva. V marci 2016 prebrala z rúk amerického ministra zahraničných vecí Johna Kerryho ocenenie International Women of Courage za nasadenie v boji za práva utečencov a migrantov.

integračným kurzom zahŕňajúcim vysvetlenie právneho poriadku, základných predpisov, fungovania sociálneho zabezpečenia, pracovné právo a pod. Podpora nájomného sociálneho bývania pre utečencov, podpora samospráv a mimovládok, ktoré sa utečencom venujú, aby mali možnosť robiť svoju prácu dôkladne, nie ako je to teraz, že fondy pokrývajú úplné minimum. Ďalej spolupráca so zamestnávateľmi a podpora inovatívnych projektov. Celkovo je to vlastne nastavenie „welcome culture“, nie politiky nenávisťi, ktorá sa potom prejavuje aj na úradoch a v bežnom živote.

V súčasnosti napríklad nie je v SR možné pomáhať zraniteľným osobám, napríklad traumatizovaným ženám, obetiam vojen a podobne lebo nemáme dostatok lekárov, psychológov a zariadení, ktoré by sa na takéto traumy špecializovali (a ovládali cudzie jazyky). Hneď vedľa v Budapešti pritom funguje centrum psychológov a psychiatrov, ktorí sa venujú obetiam traumy z vojen a konfliktov.

Vidíte priestor na to, aby sa na európskej úrovni formulovala, aspoň v základných líniách, aj integračná politika pre ľudí, ktorým je priznaný azyl? Považujete to za žiaduce, alebo by to malo ostať skôr v rukách členských štátov?

V tomto nemám ustálený názor. Prikláňam

(pokračovanie na ďalšej strane)

sa k tomu, že keďže situácia v jednotlivých krajinách je iná (napr. angličtina je svetový jazyk, slovenčina nie a pod.), úplné rovnaké pravidla všade byť nemôžu. Niekde potrebujete viac investovať do jazykových kurzov a inde zas do bývania. Iní sú aj ľudia, ktorí prichádzajú, niekde sú to viac Sýrčania, inde Afganci, inde zas dajme tomu Ukrajinci a celé sa to môže o pár rokov zmeniť. Ja by som zatiaľ navrhovala definovať určité základné línie a ciele. Napríklad: chceme, aby do 5 rokov väčšina azylových ovládala národný jazyk plus angličtinu, aby určité percento malo prácu, resp. študovalo, chceme aby bol naďalej zachovaný jasný doraz na začlenenie – kultúrne, sociálne, pracovné – s jasnou cestou vedúcou k získaniu občianstva, čím sa ten proces integrácie formálne zavŕši.

Momentálne sa čaká, s akým obsahom

“efektívnej solidarity” v EÚ príde slovenské predsedníctvo v Rade EÚ. Konzultovali ste alternatívny návrh azylovej a migračnej politiky EÚ, ktorého ste spoluautorkou, s kompetentnými na Slovensku, v ČR alebo inde?

U nás je ten problém, že my vlastne nevieme, kde sa azylová a migračná politika momentálne reálne tvorí. Na Slovensku neprebíha takmer žiadna diskusia medzi štátom a odborníkmi z mimovládneho a akademického prostredia, ktorá by bola transparentná aj pre verejnosť a kde by sa napríklad diskutovalo o tom, čo vlastne efektívna (flexibilná) solidarita je. Všetka verejná diskusia sa zvrháva stále len na kvóty – rovnako ako aj na vami organizovanej diskusii – ako by žiaden iný problém a žiadne iné veci, ktoré by sme v azylovej a migračnej politike mali diskutovať, ani neexistovali. To je podľa mňa výrazný problém. V minulosti vznikla

participatívnym spôsobom Integrovaná politika SR a aj Migračná politika, ktorá hovorí o tom, že Slovensko bude relokovať aj presídľovať. Momentálne nevidím žiaden participatívny proces tykajúci sa najnovšieho vývoja.

Preto sa snažíme publikovať tento návrh v rôznych mienkotvorných mediách (V4 revue, AMO v ČR, teraz Social Europe) a diskutovať o ňom na rôznych diskusiách a platformách, ktoré organizujú think-tanky a iné organizácie. Čo ale podľa mňa naozaj na Slovensku v tejto oblasti chýba, je väčšia vôľa štátu k transparentnosti. To sa v posledných rokoch vytratilo tým, ako sa táto téma spolitizovala. Chýba úrad, ktorý by sa migráciou a azylom zaoberal odborne na podobnej úrovni ako je napríklad IFP (*Inštitút finančnej politiky pri Ministerstve financií SR, pozn red.*). ■

VEĽVYSLANEC SLOBODNÍK: V AFRIKE NÁM IDE O VYTVORENIE “PÓLOV RASTU”

Slovenská diplomacia nasmerovala počas predsedníctva v Rade EÚ väčšiu pozornosť na krajiny pôvodu či tranzitu migrácie. Veľvyslanec IGOR SLOBODNÍK v rozhovore vysvetľuje, čo je obsahom nového typu partnerstva s africkými krajinami, ktoré už v Nemecku nazvali „Marshallovým plánom pre Afriku”.

Čo presne máte v rámci funkcie veľvyslancu so špeciálnym poverením pre oblasť migrácie na starosti?

Migračná agenda má svoj nesporný externý rozmer. V rámci zahraničnej a bezpečnostnej politiky sa v ňom nachádza mnoho problémov, ale aj riešení. Ukázalo sa potrebné posilniť tento prvok aj v rezorte zahraničných vecí, hoci pokiaľ ide o veci súvisiace s tým, čo čaká utečencov a migrantov po príchode do EÚ, za tie naďalej zodpovedá ministerstvo vnútra a jeho migračný úrad resp. úrad hraničnej a cudzineckej polície.

Je naším záujmom v maximálnej možnej miere zapájať zahraničných partnerov do riešenia migračného tlaku, či už ide o typ riešenia, aký poznáme z Turecka, alebo typ riešenia, aký sa v tejto chvíli usilujeme dohodnúť s 5 vybranými africkými krajinami. Tu do hry vstupujú štandardné nástroje a postupy zahraničnej politiky a to je priestor, kde sa usilujem vymedziť ja.

Pretrvá táto pozícia aj po skončení slovenského predsedníctva v Rade EÚ?

Dohoda je, že sa na konci predsedníctva vrátíme k fungovaniu migračného tímu, ktorý sa vytvoril. Na konci predsedníctva odíde náš kolega z Holandska, ktorý zabezpečoval dôležitú komunikáciu medzi

zdroj EurActiv.sk, Štefan Bako

Bratislavou a Haagom. Slovenské predsedníctvo v plnej miere v migračnej agende nadväzovalo na to, čo dosiahlo Holandsko. Je to hlavne zásluha holandského predsedníctva, že sa podarilo dosiahnuť a uviesť do života dohodu EÚ-Turecko. Po 31. decembri už nebude potrebné mať taký široký záber a intenzitu práce. Potom sa porozprávame, akým spôsobom budeme túto agendu pokrývať v Bratislave ďalej.

Dá sa očakávať posilnenie kapacít štátnej správy v tejto téme oproti obdobiu pred predsedníctvom?

Je tu priznanie významu externého rozmeru, ktorý bol do apríla pokrývaný len štandardne ako iné agendy, ktoré majú súvis s inými rezortami. Pokiaľ ide o ďalšie kapacity, tam som trochu skeptický. Myslím

si, že aj po 1. 1. 2017 sa budeme pohybovať v štandardných inštitucionálnych rámcoch a do veľkej miery to bude závisieť od toho, ako budeme ďalej budovať vzájomný rešpekt, dôveru a spoluprácu s rezortom vnútra. Nie som si ale istý, či Slovensko zohráva v migračnej agende v národnom alebo európskom rámci takú rolu, aby si to vyžadovalo zásadné zmeny inštitucionálneho usporiadania.

Vlajková loď snáh dostať migráciu do EÚ pod kontrolu prostredníctvom zahraničnej politiky je dohoda s Tureckom. V akej je kondícii z politického pohľadu?

Téza, s ktorou prichádza EÚ je, že obe strany majú svoje záujmy, ktoré sú previazané

(pokračovanie na ďalšej strane)

zdroj EurActiv.sk, Štefan Bako

né a ktoré sú aj v istej rovnováhe. Mnohé kroky, ktoré turecká administratíva v poslednom období urobila, však napĺňanie tejto dohody mimoriadne sťažujú. Minimálne na strane neexekutívnych politikov v EÚ, predovšetkým členov Európskeho parlamentu, rastie pocit, že to nemusí byť partner, s ktorým je možné dlhodobo zostať v takomto „zväzku“. Zo strany exekutív členských štátov a tiež zo strany Európskej komisie pociťujem záujem o udržanie platnosti dohody.

A pokiaľ ide o vyhodnocovanie jej efektívnosti? Je dnes napríklad už Grécko schopné miery súčinnosti, ktorú tá dohoda predpokladá?

Najprirodzenejším meradlom nášho úspechu je počet ľudí, ktorí na tejto trase v Egejskom mori nezahynuli. Podarilo sa nám znížiť počty obetí na jednu desatinu.

Z hľadiska geografie je hlavným členským štátom, ktorý je zodpovedný za napĺňanie dohody, Grécko. Od jesene 2015 prechádza veľmi zrýchleným procesom budovania nového a robustnejšieho azylového systému. Vieme, že táto krajina je zároveň krajinou v programe pomoci, má vlastné vážne socio-ekonomické problémy a nie všetky veci idú tak rýchlo, ako by sme si želali. Všetko sa odohráva v teréne a v behu a v počtoch, ktoré by boli pre každú krajinu zaťažujúce. Určite ale dosiahli pokrok. Zatiaľ čo fyzický výkon musia prevziať najmä národné orgány Grécka – azylový a migračný systém, bezpečnostné zložky – je to zároveň vecou všetkých členských štátov EÚ a vecou EÚ ako celku. EÚ sa usiluje Grécku naozaj maximálne pomôcť, aj finančne.

Povedali ste, že strata prestíže EÚ v dôsledku neschopnosti ustrážiť vlastné hranice je už dnes fakt. Čo ste tým mali na mysli?

Mal som na mysli to, že každá entita by si mala dokázať vynútiť svoju vôľu tým, že na jej územie sa bude vstupovať len regulárnym spôsobom. Nehovorím, že migranti – potenciálni utečenci – nemajú právo sem vstupovať. Majú. Aj na ochranu. Ale je zrejme, že entita, ktorá nedokáže zaručiť ochranu svojej vonkajšej hranice, nemusí v očiach externého prostredia pôsobiť príliš dôveryhodne. Tak ako sme na Slovensku a v strednej Európe kládli veľký dôraz na ochranu vonkajších hraníc už na jeseň 2015, do veľkej miery sa to medzičasom stalo súčasťou širšieho konsenzu všetkých členských štátov, aj tých, ktoré nie sú bezprostredne dotknuté.

Bolo obdobie, kedy bolo do EÚ omnoho jednoduchšie vstúpiť nelegálne než za cenu získania schengenského víza. Je možné, že tohto roku budeme mať nový rekord pokiaľ ide o počet príchodov cez stredomorskú trasu. Minulý rok sme mali na jeho konci dočinenia s niečo vyše miliónom ľudí. Táto miera „poróznosti“ je zničujúca nielen pre prestíž EÚ, ale aj pre jej administratívnu, politickú, aj spoločenskú absorpčnú kapacitu.

Spoločným európskym riešením na túto „poróznosť“ má byť Európska pohraničná a pobrežná stráž. Čo od nej očakávať?

Európska pohraničná stráž je spoločné vyjadrenie akcieschopnosti a silnou ukážkou toho, že ak sa ako EÚ ocitáme pod tlakom, členské štáty vedia konať relatívne rýchlo a zároveň dodržať všetky postupy. Dnes

smerujeme k tomu, aby sme v januári mohli tento nástroj plnohodnotne využívať. Tento druh akcieschopnosti nesie silný signál.

Jej úloha ale ostáva najmä logistická a podporná, je tak? Neuzavrie Európu hermeticky, ako si niektorí predstavujú.

Kontrola nie je o tom, že sa Európa mení na pevnosť, ale minimálna požiadavka je vedieť, kto do EÚ vstupuje, hoci neregulárnym spôsobom. Ak ju nedokážeme presadiť, tak sme ako EÚ zlyhali. Zamedzíme tomu, aby dochádzalo k sekundárnym pohybom. Migrant a utečenec má práva, ale aj povinnosti. Ak nie je pripravenosť ich rešpektovať, tak si to musíme vedieť vynútiť. Existuje veľká skupina ľudí, ktorá by najradšej nebola vôbec registrovaná a zotrvala mimo akéhokoľvek systému, žila v sivej zóne. Nehovorím o ľuďoch s kriminálnymi úmyslami, či teroristoch, hovorím o ľuďoch, ktorí chcú len využívať silnú ekonomickú dynamiku EÚ.

Na stredomorskej trase v roku 2016 dosiahneme nový smutný rekord v počte obetí.

V Stredomorí máme momentálne živú migračnú trasu cez Taliansko, kde, ako ste sám povedali, sa nám žiadne Turecko ako jednoznačný partner neponúka. Plán je posilniť spoluprácu s vybranými africkými krajinami. Čo presne tento plán obnáša?

Tu vedíme intenzívne diplomatické rozhovory po dvoch líniách. Na jednej strane sú to rozhovory s krajinami, ktoré sú buď krajinami pôvodu migrantov alebo krajinami tranzitu. Je to 5 afrických subsaharských krajín a potom krajiny na opačnom brehu Stredomorja – Egypt, Líbya, Tunisko a Alžírsko. Zmyslom je dostať sa do režimu riadenej migrácie. Do režimu, v ktorom nezomierajú ľudia. Ak som hovoril o znížených počtoch obetí na egejskej trase na desatinu, tak bohužiaľ na stredomorskej trase v roku 2016 dosiahneme nový smutný rekord v počte obetí.

Ide o vytvorenie systému a vznik alebo dotvorenie zmluvnej základne tak, aby sa tieto krajiny stali partnermi EÚ. Veľká skupina ľudí, ktorá prišla minulý rok do EÚ, či už z východného smeru alebo cez Stredomorie, predstavuje ekonomických migrantov. Tu platí jednoduchá rovnica. Ak dnes žijeme v bezpečnostnom kontexte, kde žiaľ nedovidíme na koniec konfliktu v Sýrii, potrebujeme si zachovať absorpčnú kapacitu na prijatie skutočných utečencov. Mnohí z nich zároveň už nikdy nebudú produktívni, to nie sú ľudia, ktorí prichádzajú na začiatku aktívneho ekonomického života. Túto povinnosť si však chceme splniť. Ak má platiť toto tvrdenie, musíme selektívne pristupovať k ekonomickým migrantom.

Operujeme s počtom okolo 150 – 160 tisíc ľudí, ktorých by EÚ – nie každá členská kra-

(pokračovanie na ďalšej strane)

jina, ale EÚ ako celok – potrebovala ročne na to, aby kompenzovala demografický deficit. To by malo byť súčasťou riadenej migrácie a iných mechanizmov. Jedným z nich je tzv. cyklická či sezónna migrácia, iným je prijatie týchto ľudí na štúdiá, pričom od nich očakávame, že sa vrátia a pomôžu pozdvihnúť vlastné krajiny. Existuje mnoho legálnych ciest migrácie a všetky sú v rozpore s tým, čo chcú pašeráci ľudí.

Ak sa vrátim k obsahu dohôd s africkými krajinami, čo sa od týchto krajín bude očakávať?

Základná a najdôležitejšia zložka našej komunikácie je, že ak existujú zmluvy o navracaní ľudí, musíme ich začať uplatňovať. Druhým veľmi dôležitým prvkom je vytvorenie „pólov rastu“, v týchto krajinách, a to je dlhodobá a zložitá úloha. Ide o vytvorenie istej vízie pre mladých, častokrát kvalitne vzdelaných ľudí, ktorí majú chuť zmeniť svoj život. Mala by to byť vízia, ktorá by ich odradila od podnikania cesty, na ktorej konci je buď smrť, alebo existencia, ktorá nie je až taká prínosná a dôstojná, ako si možno myslia, keď obchádzajú napríklad z Nigérie.

Tu zrejme nastupuje úloha rozvojovej pomoci a finančnej asistencie v podobe investičných plánov.

Áno. Uvažuje sa o vytvorení robustného investičného plánu, ktorý do veľkej miery čerpá inšpiráciu z Junckerovho plánu uplatňovaného vnútri EÚ. Hovoríme o zásadne novej paradigme. Je to príležitosť nielen pre EÚ pozrieť sa novými očami na svoje bezprostredné okolie, ktorým je aj Afrika s obrovskou demografickou nerovnováhou, ale ak k projektu pristúpia strategicky aj naši partneri v Afrike, je to veľká príležitosť na pozdvihnutie krajín aj pre nich.

Hľadáme klasické metódy, ktorými chceme upriamiť pozornosť európskych podnikateľských kruhov na možnosti, ktoré v Afrike existujú, napríklad na obrovský ľudský, surovínový a energetický potenciál. Chceme veriť, že pomocou pákových a iných mechanizmov, ktoré už boli v minulosti odskúšané, sa nám to podarí. Ak by sme to dokázali uplatniť v celom uvažovanom rozsahu, tak by projekt predstavoval obrovský finančný transfer, ale najmä transfer hospo-

dárskej a podnikateľskej aktivity, aký Afrika nezažila za posledných 40-50 rokov.

Predpokladám, že sa bude využívať veľká miera podmienenosti (kondicionality) napríklad napojením na vykonávanie readmisionných dohôd.

Slovenská diplomacia má relatívne obmedzenú skúsenosť s týmto kontinentom. Musíme veriť skôr krajinám, ktoré túto skúsenosť majú. Sú tu dve základné školy – jedna silne kondicionalistická a druhá benevolentnejšia. Ja sa prikláňam k benevolentnejšej, ktorá hovorí, že ak chceme s africkými partnermi komunikovať dlhodobo, strategicky a v dobrej viere, tak by sme nemali prichádzať a trieskať na ich dvere palicami. Mali by sme viesť pokojný rozhovor o tom, ako nájsť vzájomne výhodnú dohodu (kompakt).

Pre tieto krajiny predsa nemôže byť dobrým riešením, ak z nich odchádza najlepšia,

najaktívnejšia a aj najmobilnejšia časť ich mladej populácie, ľudia na začiatku produktívneho veku. Skôr by bolo ideálne, keby sa dokázali ich potenciály uvoľniť vo vnútri týchto krajín. Uvažujem, ako by vyzerali tieto krajiny, keby peniaze, ktoré sú investované do ilegálnej migrácie, boli investované do naštartovania malých a stredných podnikov. Často ide o celoživotné úspory celých rodín, ktoré sa vynakladajú na cestu ich člena cez Saharu a plavbu cez Stredomorie do Talianska.

O akom časovom rámci hovoríme pri týchto dohodách?

Istý tlak vytvára už skutočnosť, že hlavy štátov a vlád požiadali vysokú predstaviteľku Federicu Mogheriniovú, aby im predbežne reportovala na októbrovej Európskej rade a prvou oficiálnou správou sa bude zaoberať Európska rada v polovici decembra. Je tu skúsenosť s takýmito kompaktnými v Španielsku, ktoré na základe dohôd s krajinami

zdroj EurActiv.sk, Štefan Bako

POZADIE: IGOR SLOBODNÍK je kariérny diplomat, pôsobil o.i. v tíme hlavného vyjednávača SR pre vstup do EÚ, bol stálym predstaviteľom SR pri NATO, či veľvyslancom SR vo Veľkej Británii. Po návrate z postu veľvyslanca SR v Nemecku sa v roku 2015 stal štátnym tajomníkom ministerstva zahraničných vecí. V súčasnosti je veľvyslancom zodpovedným za externé aspekty migrácie. Venuje sa tiež prekladateľstvu z angličtiny a ruštiny.

ako Alžírsko, Maroko a Mauretánia dosiahlo veľmi rýchlo vynikajúce výsledky. Dnes sa počty ľudí, ktorí sa nelegálne pokúšajú dostať do Španielska, počítajú na stovky tam, kde ich boli tisíce. Vieme, že toto je beh na veľmi dlhú trať, ktorý si bude vyžadovať prítomnosť v mieste a partnerský prístup. Je to proces, v rámci ktorého musíte byť veľmi invenčný a hľadať často aj neortodoxné formy spolupráce. Je to proces na dve-tri dekády. Ak sa toho však nechopíme teraz a robustne, tak zakladáme obrovský problém pre ďalšiu generáciu Európanov. ■

Pre viac informácií
o EurActiv Špeciáloch...

KONTAKTUJTE NÁS:

Zuzana Gabrižová, Šéfredaktorka,
+421 254 432 633, gabrizova@euractiv.sk
Pavel Nikodem, Výkonný riaditeľ,
+421 910 929 575, nikodem@euractiv.sk

KDE NÁS NÁJDETE:
Štefánikova 19
811 05 Bratislava

VYDAVATEL:
I-Europa s.r.o.
www.euractiv.sk